

PROBLEMELE ACTUALE ȘI PERSPECTIVELE DE DEZVOLTARE ALE ORAȘULUI AIUD, ÎNTR-O CONCEPȚIE STRUCTURALIST-SISTEMICĂ

Prof. FARKAS SZABOLCS
Colegiul Național "Bethlen Gabor", Aiud

ABSTRACT. *Current and prospects problems about the development of Aiud city in a structuralist-systemic conception. Nowadays, the social and economical problems of the romanian towns are essential for their development, especially, in case of most industrialised ones since 1989. After that date, most of them faced many problems in restructuring the economy, searching ways for development. So is Aiud: a town with touristical potencial, being settled at the contact of the Transsylvanian Plateau and the Trascău Mountains, the latest with a great touristical potencial. The functionality of an urban system can be explained using a systemical approach, in which the flood of substance, energy and information is regularized by the administrative and economical factors. In that approach, an urban system can be regarded as a "grey-box", with positive and negative feed-back relations that are regularizing the system, making a new structure to work properly.*

Key words: *system, functionality, flood of substance, energy and information, „grey-box”, positive feed-back, negative feed-back, structure of the system.*

Introducere

Problemele actuale ale localităților țării, din punct de vedere socio-economic, se reflectă în viața cotidiană a locuitorilor acestora. Pentru dezvoltarea acestor localități este necesar, înainte de toate, identificarea problemelor actuale și căile de intervenție pentru îmbunătățirea acestor condiții. Iată de ce, noi considerăm, că cercetarea acestor aspecte se poate realiza eficient prin aplicarea unei metodologii bazate pe concepția structuralist-sistemică, concepție aplicată cu rezultate deosebite în majoritatea științelor.

O asemenea abordare sistemică cere însă o cunoaștere aprofundată, cel puțin de tip „cutie gri” a sistemului respectiv. În prezenta lucrare noi dorim să începem această investigație, urmând ca în cercetările ce vor veni să continuăm acest demers pe cât de necesar, pe atât de interesant, credem noi.

Cadrul natural

Orașul Aiud se află situat la marginea sud-vestică a Depresiunii colinare a Transilvaniei, la contactul a trei unități de relief: Câmpia Transilvaniei, Podișul Târnavelor, respectiv,

Munții Trascăului (Munții Apuseni), în Culoarul depresionar Alba Iulia – Turda, pe malul drept al Mureșului. Poziția extrem de favorabilă, la contactul unității deluroase cu munții (mai precis, Piemontul Trascăului), în culoarul unui mare râu, la confluența Pârâului Aiudului cu Mureșul, a favorizat o dezvoltare însemnată de-a lungul timpului (fig.1).

Parametrii de abordare

- Complex teritorial organizat, care reprezintă o structură, definindu-se printr-o alcătuire interioară, printr-o integrare și o conlucrare exterioară cu sistemele învecinate, printr-o serie de proprietăți (grad de centralizare, de integrare, stare, conexiune, autoreglare, competiție, cooperare etc.);
- Structura nu este imuabilă, ci flexibilă, putând fi modificată, iar modificările sunt urmate de schimbarea sistemelor în întregime;
- Tranziența (relaxarea) marchează intervalul de timp între modificarea structurii și formarea noului sistem;
- Factorul (acționează asupra sistemului și generează un efect).

Fig. 1. Aiud, văzut de pe Dealul Panța
(Foto: Sandor Elod)

În procesul de evaluare a structurii sistemelor se operează cu:

- mulțimea (numărul faptelor geografice);
- complexul (asocierea logică a componentelor);
- sistemul (reunirea geografiei fizice cu geografia umană într-o geografie integrată) (Mac, I., 2000).

“De regulă, structurile sunt mai conservative decât relațiile. Iată de ce în urma „mortii” unui sistem, rămân adesea structuri relict; structuri scheletice, morfo-structurale, care sunt transformate și integrate treptat, de către sistemul nou-apărut” (Mac, I., 2000). Aceasta este situația Intreprinderii Metalurgice (IMA).

„În general, sistemele au printre celelalte relații, o relație dominantă, despre care spunem, că „gvernează” sistemul. Această relație dominantă poate fi echivalentă cu funcția sistemului” (Mac I., 2000). În cazul unui oraș actual, de regulă a fost activitatea industrială, mai ales înainte de 1989. Acesta este și cazul Aiudului. În zilele noastre, putem spune că sistemul „își caută” funcția dominantă, relația determinatoare a sistemului socio-economic.

În cadrul fluxului de substanță, energie și informație, pentru un sistem urban, am considerat:

1. Substanța: resursa materială: materii

prime și produse, construcții publice și private, fond de teren;

2. Energia: resursa umană (forța de muncă), capitalul;

3. Informația: este distribuită de factorul uman, prin căi de comunicație.

Pragul indus de sistemul politic socialist

În perioada socialistă, a avut loc o dezvoltare forțată (industrializare și urbanizare forțată), în neconcordanță cu resursele naturale, specific, de altfel, întregii țări. Sistemul economiei socialiste destrămându-se, după 1989, Aiudul a rămas, din punct de vedere economic (în primul rând, industrial), o rămășiță a structurii economice socialiste, intrând într-o perioadă de tranziție (timp de repaus). Când s-a manifestat maximul de răspuns? În mod evident, perioada actuală se încadrează în perioada timpului de relaxare. Cât va dura acest timp de relaxare? Când își va restructura economia, integrându-se treptat în sistemul economiei de piață capitaliste, în contextul integrării europene? Bineînțeles, va depinde și de restructurarea economiei naționale, în general; însă, momentul atingerii unui nou nivel de echilibru socio-economic poate fi adus mai aproape de activitatea comunității locale.

Situația socio-economică actuală (starea sistemului)

„Starea sistemului este definită de valoarea variabilelor la un moment dat. Astfel, starea unui sistem urban poate fi dată de natura variabilelor ca populație, activități, venituri, și disponibilități de teren, la un moment dat” (Mac I., 2000).

„Relațiile sunt legăturile intime care „construiesc” sistemul, dar care îl și mențin, prin ajustare continuă. Ele au funcția de reglare și corectare a întregului” (Mac I., 2000) (fig. 2).

Localitatea Aiud, privit ca un sistem, este

un subsistem în cadrul sistemului socio-economic și administrativ național, un component cu atribute specifice, având, la rândul ei, subcomponente sau subsisteme reprezentate prin instituțiile economice, administrative, de învățământ și culturale. Nu trebuie uitat însă, că un sistem socio-economic își primește energia din activitatea umană. Modul și intensitatea în care se manifestă această energie este determinată de atractorii din sistem, în ce măsură pot atrage energia resursei umane, prin instituțiile și obiectivele socio-economice (și administrative), specifice acestui sistem urban.

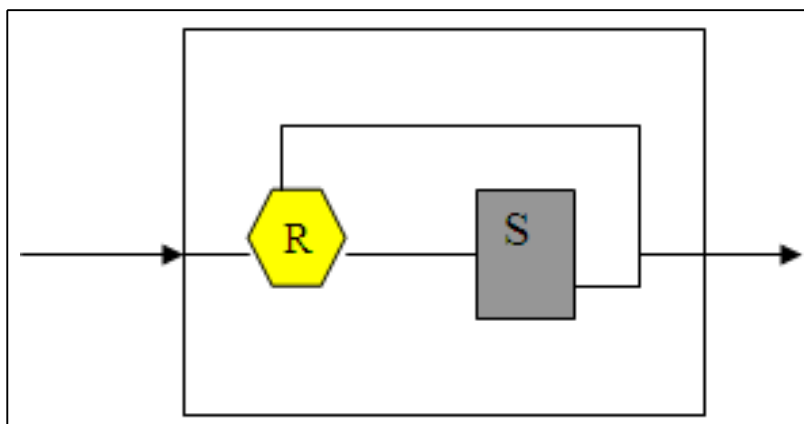

Fig. 2.: Schema simplă a structurii unui sistem.

R= reglatorul; S= stocatorul; * intrările și ieșirile din sistem.

Stocatorul: toate obiectivele sociale, administrative, dar mai ales economice, care stochează resursa umană, prin locuri de muncă, contribuind astfel și la stocarea capitalului prin venituri și produse materiale.

Școlile din municipiu se pot încadra în această categorie, deoarece stochează energia reprezentată de elevi (proveniți din localitate, sau din afară – în internate), pentru o perioadă determinată (fiecare generație), precum și energia reprezentată de către personalul didactic și nedidactic care lucrează în aceste instituții: Colegiul Național „Titu Maiorescu”, Colegiul Național „Bethlen Gabor”, Colegiul Tehnic, Școala cu cls. I – VIII „Ovidiu Hulea”, Școala cu cls. I – VIII „Axente Sever”, iar cu o

pondere mai puțin importantă, Școala cu cls. I – VIII din Aiudul de Sus.

Crescând numărul elevilor, crește și energia introdusă în sistem, însă, este necesară dezvoltarea stocatorilor (obiective economice), pentru a crea locuri de muncă bine plătite, care să stocheze energia resursei umane (părinții și alte categorii), care, la rândul ei, stochează și energia capitalului și a bazei materiale (construcții publice și private). În cercetările ce vor urma, vor trebui identificați toți acești stocatori, împreună cu valorile acestora.

Reglatorul: În primul rând, Primăria și Consiliul Local, care, prin deciziile adoptate și puse în practică, reglează tranzitul de masă și energie din sistemul urban.

Obiectivele de servicii: magazine, piața (alimentară și de animale), benzinăriile, gara, autogara, taxi, bănci etc., care reglează tranzitul energiei resursei umane, dar și al capitalului. Aceste obiective sunt și stocatori, în măsura în care ocupă forță de muncă și realizează investiții, dar rolul de reglator al acestora este și mai evident. De asemenea, urmează să identificăm toți reglatorii din sistem.

Starea sistemului este foarte importantă. O putem cunoaște, analizând toate intrările și ieșirile din sistem, în ce măsură sunt modificate intrările prin starea sistemului în cauză. Modul de analiză a sistemului: tip „cutie gri”, deoarece nu avem o evidență precisă și amănunțită asupra tuturor intrărilor și ieșirilor din sistem (energie și substanță).

Din punct de vedere al analizării informației, este important, până unde se extinde aria de influență și atracție al orașului.

Am putea face următorul experiment: declanșăm o informație – șoc și urmărim, prin interogare, în localitățile învecinate, până unde se propagă informația, până unde s-a auzit de acest eveniment.

Putem sesiza și rapiditatea cu care se propagă informația: în general, viteza de propagare scade direct proporțional cu distanța, însă trebuie ținut cont de axele de comunicație, în lungul cărora informația se propagă cel mai rapid – mai ales prin intermediul navetiștilor).

Axele de comunicație:

- calea ferată:

- Alba Iulia – Teiuș – Aiud – Cluj-Napoca;
- Alba Iulia – Teiuș – Aiud – Târgu- Mureș;
- Blaj – Teiuș – Aiud.

- calea rutieră:

- Alba Iulia – Teiuș – Aiud – Cluj-Napoca;
- Alba Iulia – Teiuș – Aiud – Târgu-Mureș;

-telecomunicații:

- telefon fix, telefon mobil, internet, TV prin cablu, digital și analog, fax, radio.

Aceste axe de comunicație sunt foarte importante din perspectiva propagării informației, dar și al reglajului și stocajului,

infrastructura fiind o necesitate a dezvoltării, furnizând un feed-back pozitiv pentru dezvoltarea socială și economică.

Putem concluziona, că **principala problemă** a orașului Aiud (cauză a regresului socio-economic) o constituie **lipsa locurilor de muncă** (sau puține locuri de muncă), practic, **prea puțini stocatori**, sau prea puțini importanți, în cadrul acestui sistem.

Perspective de dezvoltare

Pornind de la această problemă, perspectivele de dezvoltare ale acestui sistem urban ar fi:

1. Restructurarea și dezvoltarea Inreinderii Metalurgice Aiud (IMA): prin preluarea activelor și obligațiilor contractuale ale Metalurgica Aiud în luna decembrie 2006, Remarul 16 februarie Cluj și-a asumat sarcina de a revitaliza și re poziționa Metalurgica, devenită Remarul Metalurgica, pe o poziție de frunte în peisajul economic de profil. Pe termen scurt se urmărește o creștere a cifrei de afaceri cu pînă la 50% în următorii doi ani, urmând ca aceasta să crească spectaculos după terminarea programului de modernizare a firmei. Programul de investiții pe termen mediu este de peste 20 mil.euro, din care în anul 2007 s-au investit deja peste 1 mil.euro. Pentru anul 2008 sunt prevăzute investiții de peste 2,5 milioane euro, din care 500000 euro pentru măsuri de protecție a mediului.¹

2. Crearea Parcului Industrial Aiud (ca parte a societății comerciale „Parc Industrial Aiud-Alba” SA, HCL Aiud, nr. 210 din 7 septembrie 2006), în 27 martie 2008, Studiul de Fezabilitate a fost aprobat în unanimitate de către consilierii locali;

3. Accesarea fondurilor structurale și de coeziune, prin elaborarea de programe și proiecte (pe baza Strategiei de Dezvoltare Locală a municipiului Aiud pe perioada 2007-2013);

4. Dezvoltarea infrastructurii de comuni-

¹Aiud – revistă trimestrială editată de Primăria municipiului Aiud, Nr. 8, ianuarie-martie 2008, pag. 8

cație, pentru a profita cât mai mult de circuitul turistic al Munților Trascăului (Aiud – Măgina – Colțești – Rimetea – Buru - Turda), sau al monumentelor istorice din Valea Mureșului, construirea și dezvoltarea de pensiuni și alte localuri, pentru a reuși stocarea aflului de turiști aflați în tranzit pe teritoriul municipiului, îndeosebi în perioada de vară;

5. Includerea Aiudului în circuitul „Drumul Vinului” a fost un lucru bun, vinurile din zona Ciurbrud – Aiud – Miraslău fiind de o calitate excelentă, acest fapt ar putea constitui o atracție în plus pentru turiști, bineînțeles, trebuie dezvoltate „brand”-uri, investiții în reclamă;

6. Atragerea investițiilor, renovarea edificiilor arhitecturale vechi și valoroase, ecologizare și protecția mediului în pădurile din preajma orașului, a Văii Aiudului și a Luncii Mureșului, amenajarea de spații verzi în cartierele de blocuri și nu în ultimul rând, dezvoltarea coeziunii sociale între locuitorii municipiului și ai localităților din apropiere.

Concluzii

Profitând de cadrul natural deosebit în care se află Aiudul, având în același timp obiective cultural-istorice importante, este

necesară responsabilizarea factorilor de decizie la nivel local, mai ales, pentru a înscrie această localitate într-o dezvoltare socio-economică pozitivă. Potențialul turistic există, acesta completat cu funcții industriale și culturale, ar putea face din acest sistem urban unul important în cadrul județului Alba, al regiunii de dezvoltare, sau al unității de relief al Depresiunii Transilvaniei.

Cercetarea acestor aspecte într-o concepție structuralist-sistemică, credem că este un demers necesar și productiv deopotrivă, deoarece ne putem axa pe problemele de fond ale dezvoltării unei așezări, fără a ne pierde în detalii. Detaliile sunt importante, dar în final, ele trebuie sintetizate într-o concepție unitară, holistică, ca întreg (whole=întreg, engl.), știut fiind faptul, că un sistem, ca întreg, nu se rezumă la suma părților, a subsistemelor, ci este caracterizat prin acel efect sinergic caracteristic sistemelor terestre (naturale sau antropizate, respectiv, antropice).

Analiza sistemică ne relevă funcționarea unui sistem urban, funcționare ajustată continuu de relațiile de feed-back pozitive și negative. Pentru o cunoaștere cât mai completă a caracteristicilor acestui sistem urban este necesar, însă, continuarea cercetărilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Mac, I. (2000): *Geografie generală*, Ed. Europontic, Cluj-Napoca.
2. *Munții Trascăului, partea centrală* (2000) – hartă turistică, S.c. Erfatur, Cluj-Napoca; Dimap, Budapest.
3. Ludușan, N., Hanciu M., Hanciu I. Șt., Muntean M.(2003): *Geografia județului Alba*, Ed. Aeternitas, Alba Iulia.
4. *Aiud* – revistă trimestrială editată de Primăria municipiului Aiud, Nr. 8, ianuarie-martie 2008;
5. www.aiud.ro